

Тошпўлат АҲМАД

СУРАТ ВА МАХРАЖ

То ҳаёт бор экан: азалдан-азал,
Енма-ён курашгай иккита тўлқин.
Енма-ён тургайдир хунук ва гузал,
Енма-ён тургайдир соя ва ёлқин.

Иккита тоғфадир ҳатто жамият:
Бир тараф куллару бир тараф қулдор.
Бир ён очкўз турса, бир ён ҳамият.
Бир томон қашлоқдир, бир томон пулдор.

Яхшилик кўз очса мисоли куртак,
Емонлик гоҳ уни ямлаб кетди.
Сахиyllик нур сочса, мисоли эртак,
Бахиyllик йўл излаб, хазон этади...

Ҳар қалай, беўлчов дунёни дун бу,
Асло қовушмагай сув ила оташ.
Беланчак эмасдири, чархи гардун бу,
Гоҳ қалбга куй ошино, гоҳоғам тутиш.

Булар-ку сир эмас, кўнга аён гап,
Дуч келгач, илғайсиз амалётда.
Тагин иккита «дарда» бор, дейсиз: во ажаб,
Уларни учратгач риёзиётда.

Манави суратдир, манави маҳраж,
Янъян бўлнивчи ҳамда бўлувчи!
Бири устки рақам-маҳкуми ихроj*,
Бири остики рақам — ҳукм қўлгувчи..

Суратга мензайсан, эй, она ҳалқим,
Бўлниндинг, тииндинг шу кунга қадар.
Ҳамон лоқайдидар! Оқабат шуким,
Маҳражлар дастидан бағрингда қадар...

Қўзинг оч, ҳушёр бўл, токи бўлниши,
Кисматингда мангу қолиб кетмасин.
Маҳражлар кўп айёр, пастда қайраб ниш,
Захру қотилини солиб кетмасин!..

ДРАМАТИК ШЕЪР

(1955 йил. Шоир Шайхзоданинг ижроқум раиси
билин сұхбати)

— Табриклийиз, ўртоқ Шайхзода,
Қутулибсиз мудҳиш қамоқдан.
Умрингизни кўп йил азобда,
Утказибсиз Сибирь ёқларда...
Хукуматдан иолиман,
Сизни,
Дўстларнинг ҳиб аллаган...
— Кўйинг, раис, бекорчи сўзни,
Дўстни ҳеч вақт дўсти сўймаган.
Гинам йўқдир ҳеч кимдан,
Гумон —
Оқизликнинг ишионасиур,
Кафтимдаги чизикдай аёй: —
Ҳасад — талант кушандасидур...
— Майқум гапни айтдингиз, шоир...
Муддаога қўчайин энди:
Жар комидан қайтигинги ахир,
Келинг, сизни қучайин энди.
Мана, қалит, беш хонали уй,
Фақат бироз таъмирлаш даркор,

* Ихроj — чиқариш, ҳайдаш, ихроj қилмоq.

Яйраб, яшанг... бунга ҳақлисиз!..
— Раҳ-мат! Аммо этингиз ошкор:
Ким яшаган аввал бу уйда,
Кўчганни ё ўчган овози?..
— Битта вазир ҳай куни тонгда
Отган эди ўзини ўзи.
— Унда... мана, қалит сизнинг,
Мен бу уйда тира олмайман.
Бир бадбахтнинг кулфати узра,
Ўз бахтими қура олмайман...

ҚАМАР ЭТГИН

Бу оламда яшаркансан хор-хасга ҳам назар
этгин,
Беимону бенисофи нокаслардан ҳазар этгин.
Тангу торлик кўчасига кирмагин ҳеч, жоним
болам,
Магар оёқ қўяр эрсанг, нигоҳингни қамар
этгин.
Адолат деб ўйлаганинг гар разолат чиқиб
қолса,
Қоматингни баланд тутиб, ҳақиқатни қамар
этгин.
Дил мақсадинг ҳосил ўлса курашларнинг
майдонида,
Шуълаларни, жилваларни кафта тутиб, самар
этгин.
Истиқлолни бағрингга бос, етар энди
чайкалганинг.
Ет қуюнлар эсар бўлса, зинҳор зеру забар
этгин.
Эй Аҳмадий, тинма асло, то бор экан
қўланкалар,
Ўзбекистон деган юртни зевар этгин, севар
этгин.

ТАЛПИНАР

Кўнглим гоҳо саҳроларга талпинар,
Мавжли-мавжли дарёларга талпинар...
Чин дўстларнинг сұхбатидан шод ўлса,
Уториди, Ҳузырларга талпинар.
Дуч келгандга беоқибат кимсалар,
Бағрин ёқиб, рўёларга талпинар.
Бу ҳаётнинг ҳикояту ҳикматин,
Англай деб доноларга талпинар,
Эй, Аҳмадий, ризо бўлгин баҳтингдан,
Кўнглинг сири дунёларга талпинар.

ЁРИШДИ

Тўлин ой тўлган кеча чўллар ёриши
Тим қаро кўчалару ўйлар ёриши.
Қай томон солсан назар мисли симодбур,
Софланиб, зеболаниб кўллар ёриши.
Ойдину орасталик, ҳамроҳим дебон,
Нозланиб, этозланиб гуллар ёриши.
Ер агар тунлари бир наззора қиласа,
Тун каби бағри бутун диллар ёриши.
Аҳмадий, орзунг сани оламча бордур: —
Ойга қон сачрамаса... Эллар ёриши.

СЕН ИШҚДАН САБОҚ БЕР...

Садо бердим сенга, садойим қайтиди,
Карвони торож ул сазойим қайтиди,
Писанд этмадинг-а, назар этмадинг.

Кўкка қўл чўзгандим, юлдуз тўкилди,
Дурлари сочилиб, бағрим сўтилди.
Қани юлдузларинг, қани дурларинг?

Ул қўзлар маккордир, нигоҳлар алдар,
Пойнингга тўшалган оҳ-воҳлар алдар,
Нигоҳа ишондинг, оҳга ишондинг.

Энди мен ночорман, энди сен ночор,
Бу ёнда мен зорман, у ёнда сен зор,
Ўксинар ночорлар, ўқинар зорлар.

Сен ҳумой күшмидинг, ширин түшмидинг,
Баланд осмонингдан нега түшмадинг?
Баланд осмонимиз йиглаб юборди.

УЧЛИКЛАР

Коридорни тўлдириб ўтятпи улар —
Гуноҳлари ўзидан оғир кимсалар.
Нега қуал кетмаскин қаватлар юқдан?

Кундузи тўрга чиққан ўғрини кўриб,
Пойногда қолиб кетган тўғрини кўриб,
Сенинг сочинг оқарсинми, эй ошқовоқ!

СУРАТДА: Драматург Шароф Бошбеков ва шонр Усмон Азим.

TOF ҚУШИФИ

Шукур Холмираева га
Бўйнимдан бир майнин шамоллар қучиб,
Қўйнимда бир ширин ифорлар ухлар.
Тоғларни бағрига бағримни тутдим,
Ундан-да азироқ йўқ мени йўқлар.

Гарчи би бишиштада гоҳ-гоҳ бўламан,
Узимининг юртимда поддоҳ ўйламан.
Гулимни кўксимга босиб, энтиқиб,
Вужуди севигига даргоҳ бўламан.

Тоғим бор, ўзага корим йўқ маним,
Тонг қадар чарсиллаб гулханлар ёнар,
Тушимга дийриқ оҳулар кириб,
Бир шодон қўшиққа хоҳиш ўйонар.

Шунда баҳтири йўқ мандан-да, гулим,
Тилгинн ширинидир қандан-да, гулим.
Дунё favolgarin tamom unutdim,
Сен ишқдан сабоқ бер бандангта, гулим.

ҚЎРҚОҚ

У илк бор қўрқанди олабўжидан,
Бўғириб йиглади ўша қаро туни.
Кейин то мўйлови сабза бўлгунчча
Ота паноҳида юради ҳар кун.

Қаро ранг жинига ёқмади хуллас,
Гоҳ-гоҳ қизилдан ҳам ҳадискирарди.
Тўғри сўзни айтар болалардан у
Оловдан қўрқандай қочиб юради.

У қўрқиб яшади ҳамма-ҳаммадан,
Қазолардан қўрқди титраб ва қақшаб.
Гулдракни кўриб тиз чўкиб қолган
Худди ибтиоди қавмга ўйшаб.

Оилада жим у, ишхонада жим,
Қўрқарди сўзининг оқибатидан.
Шарпадек сиргалиб чиқиб кетарди,
Ростгўй одамларнинг гоҳ сұхбатидан.

Епирлилб келгандай лани шайтонлар
Ризин ҳам хавотир ича ошайди.
Жони қил устида тургандай шўрлик
Энди ўз-ўзидан қўрқиб яшайди.

га карши аёвсиз курашиш; ҳалқимизни ҳамиша
кувон, баҳтири ва үшҳашқаш кўришдан иборат.
Ҳар бир танҳидий мақола, фельетон ортида ти-
рик инсон туршини иунтасликини шиор қилиб
олганимиз.

— Асарларнинг ўқисам, кўз олдигим Афани-
дини кўргаси, дейманди, шу ростим!

— Очи, Афанинг ўзини кўриб, бу билан
кўл олиб сўршамаган бўйсанда, буҳоронинг Лаб-
бўғи хуқови унинг ҳайкални кўрганиман. Энди
бум саволга яраши бисабаб. Тирик Афани-
диндаги юқонлик, ҳар ҳам иллатларни қарши курашидади.
Хўш, ҳозирги иккисидан мурракб шарондат
диллатларни ашиш шу йўлан буришни бирор
худди ибтиоди қавмга ўйшаб.

— Мана, анича пайтдан бери «Муштум» жур-
налида ишлайсан. Раҳбарликнинг ҳам ҳадиси-
ни олдингиз...

— Ҳадисини эмас, машини.

— Ҳўл, сизнинг бўла қолсан. Майлумки,
журналнинг ҳам, кўлларни тақдиди тиги билан
жони, ҳар ҳам иллатларни қарши курашидади.
Хўш, ҳозирги иккисидан мурракб шарондат
диллатларни ашиш шу йўлан буришни бирор
худди ибтиоди қавмга ўйшаб.

— Бу саволнинг жуда ўринин бўлди. Бир кам
етмиш йилдан бери рост сўз излаб келган «Муш-

тум» жуда оғизни бўлди. Бир кам
етмиш йилдан бери рост сўз излаб келган «Муш-

тум» жуда оғизни бўлди. Бир кам
етмиш йилдан бери рост сўз излаб келган «Муш-

тум» жуда оғизни бўлди. Бир кам
етмиш йилдан бери рост сўз излаб келган «Муш-

тум» жуда оғизни бўлди. Бир кам
етмиш йилдан бери рост сўз излаб келган «Муш-

тум» жуда оғизни бўлди. Бир кам
етмиш йилдан бери рост сўз излаб келган «Муш-

тум» жуда оғизни бўлди. Бир кам
етмиш йилдан бери рост сўз излаб келган «Муш-

тум» жуда оғизни бўлди. Бир кам
етмиш йилдан бери рост сўз излаб келган «Муш-

тум» жуда оғизни бўлди. Бир кам
етмиш йилдан бери рост сўз излаб келган «Муш-

тум» жуда оғизни бўлди. Бир кам
етмиш йилдан бери рост сўз излаб келган «Муш-

тум» жуда оғизни бўлди. Бир кам
етмиш йилдан бери рост сўз излаб келган «Муш-

тум» жуда оғизни бўлди. Бир кам
етмиш йилдан бери рост сўз излаб келган «Муш-

тум» жуда оғизни бўлди. Бир кам
етмиш йилдан бери рост сўз излаб келган «Муш-

тум» жуда оғизни бўлди. Бир кам
етмиш йилдан бери рост сўз излаб келган «Муш-

тум» жуда оғизни бўлди. Бир кам
етмиш йилдан бери рост сўз излаб келган «Муш-

тум» жуда оғизни бўлди. Бир кам
етмиш йилдан бери рост сўз излаб келган «Муш-

тум» жуда оғизни бўлди. Бир кам
етмиш йилдан бери рост сўз излаб келган «Муш-

тум» жуда оғизни бўлди. Бир кам
етмиш йилдан бери рост сўз излаб келган «Муш-

тум» жуда оғизни бўлди. Бир кам
етмиш йилдан бери рост сўз излаб келган «Муш-

тум» жуда оғизни бўлди. Бир кам
етмиш йилдан бери рост сўз излаб келган «Муш-

тум» жуда оғизни бўлди. Бир кам
етмиш йилдан бери рост сўз излаб келган «Муш-

тум» жуда оғизни бўлди. Бир кам
етмиш йилдан бери рост сўз излаб келган «Муш-

тум» жуда оғизни бўлди. Бир кам
етмиш йилдан бери рост сўз излаб келган «Муш-

тум» жуда оғизни бўлди. Бир кам
етмиш йилдан бери рост сўз излаб келган «Муш-

тум» жуда оғизни бўлди. Бир кам
етмиш йилдан бери рост сўз излаб келган «Муш-

тум» жуда оғизни бўлди. Бир кам
етмиш йилдан бери рост сўз излаб келган «Муш-

ХАЙРУЛЛА АКА НИМА ДЕЙДИ?

ХАММА ХУЖАЛИН
Хайрулла ака узоқ ҳарини дошлини излаб хоригка бориб келиб, айтган янги гашиш шу бўлди:

— Ҳоз.э. бизам юрипизаканда соосализм, коммунизм деб. Ахларда бирарат прастой одамни кўрмадим. Эррак зоти борики, бари хўжайин.

— Ҳўжанинлигини катан била қолдинг — сўради ўргонларидан бирга.

— Ух, газварс, худога шукур, экта қўзим бор. Ана шу экала қўзим минан кўрдим, кўчадаги юрган эррак зоти борики барини бошида шла...

ТАНИМАЙ УЛИПАНИМИ?

Хайрулла ака бир пайтлар магазинчи ҳам бўлган. Уша вақтда комиссиязоблик, текшир-текшир авз олганди. Шундай комиссияларини энг зўри — Греков деганин кела-диган бўлкояти. Тайёрларлик авз олган, ҳамма елий-юргон. Хайрулла ака ҳам ҳар куни кўзи тешилгудек бўлиб, кирган одамга синчилаб тикилиб, яхши муоммалада бўлиб турган эмиш. Уч кун кутгач, ниҳоят қулоқ салом бериб ўрта яшар, шияна кийлан киши магазинга кириб қолибди. Хайрулла ака муозаматидан жойига қўйик кутиб олибди.

— Ҳани, меҳмон, куш кептилар. Аввал таом, баъзас калом деганиларидек, бир пиёлагина чойимиз бор. Иш бўлса қоимас. Бизда ҳаммаси тўлпа-тўрги. Чесни ишлаймиз...

Меҳмон дастлаб ўзини бўлдиб-да, кейин кулинишни сўради:

— Раҳмат, раҳмат. Менини ташватисиз, чоги. Менини танимаймизни.

— Танимай улипаними. Ўртоқ Грекупсиз-да.

— Ие, ахир кўрмаямиз-ми, мен ўзбекман-ку.

— Ҳа энди, ака, менам ўзбекмасиз деганин ўйру, Грекупсиз деймай, холос...

ТОВУҚ ШУРВА

Бу воқеани ишхонамиз коровули Содик ака айтиб берганди.

Нашавандлик, қўйнори ичиб авж олган пайтлар экан. Нам бангни уч улфати билан бир кўлбани тошишибди да «ишга» киришиб кетишибди. Тўртволон роса этилганда Нам бангни ултапларидан ёшорига тумлини учун тайёлранган шўрманинни кўйб келишини буюриди. Шўрва келгач, бирбирига гал бермай товуқ шўрванинг хосилини, фойдаси хадида жаврай бошлини шла...

— Жон ўртоқ, — деди Исройл дўйончиға. — Шу пальтони био било қилиб сотиб бергни. Хотинга сал каттароқ келди.

— Ҳа, майли, мана осиб қўйман. Сотисла, бозорни бир алланги келинг пулни олиб кетаверасизлар.

— Раҳмат ошина, — деди, эр хотин етаклашиб чишиб кетиши. Бозор-ҷарашини килишиб ярни соатларада кайнитиб келишиша ўша пальтони бир кампир ушлаб турган экан. «Ҳа, хайрият, ишчишиб ёки қолиб согтишиб кетсан-да», — деди хালен Хайрулла ака. Дўйончи esa жамилини кетяпти, ўзинам, — деди Нам бангни.

— Вой, — деди кампир Хайрулла аканинг хотинига қараф, — қизим яхши келдигиз, шу шўрванини бир кийиб берингчи, бичимингиз худди кизимнишни экан.

Кеч кузакбоп жемпер, ичиму кийим олган келинишни олиб пальтони кийиб қўйгандек лойиқ эмиш. Буюн кўриб Хайрулла аканга хотини бир томонда, дўйончи дўстси бир томонда антариб қолишибди. Томона кампир турган кампир:

— Вой, айланни сиздан, ечувирин, оламан, — деди. Буни эшитсан Хайрулла акан хотинини маҳкам қулоқлашибди:

— Ийк-йўк, ечма, бўлди, бўлди! Роза лойиқ келди. Ҳола, хафа бўлмайсанда энди, бу асли бизди пальто эди.

— Ие, қанақасиз ўзи, бу давлатники-ю. Бир кийиб кўрингни деб берсан... Ҳани даррови ечинчи. Қизим яхшинасини уч йилдан бери ахтариб юрвди.

— Вой, хола, ишномаснинг ана, дўйончидан сўранг. Соттани берувдим. Фақат мунни ёзда олувдик. Яна бир уйда кийиб кўришига калмалиги ишламади. Ҳола, кечи расиз энди. Ана, кўрипсиз, тулини бермай кетяпти. Ҳани, хотин кеттиг, тезроқ, мелиса-пелиса арамашасдан...

Мухиддин МАДАМИНОВ

КАЙФИЯТ ҚАЛАЙ?

Бу дунёда ҳамма нарса ўзгариши. Руҳият ҳам симобустунини, гоҳ кутарилиб, гоҳ пасасди. Одатин бўйича иш бошланнишидан олдин ҳамаслалирмадан кайфиятларини сўрайман.

— Емон. Жуда ёмон. Нима, кайфиятим ёмон бўлса, кўтариб кўярмидинг? Кайфиёт, кайфият эмиш. Шундай кунда кайфиятини сўраганига ўлами? Уйда гуттурт ўйқ. Ундан кўра бир қутни топиб бер.

— Тенгаксо кишлоғининг фоадари жаҳон маданиятига дадил интилоқлар, Якнада бу ерда «Тентаксо гўзали-92» кўрик-тандови бўйиб ўтиди. Бунда Усмон носфурушинг уч марта эрдан чиник келган ўртанича кизи Таннозхон биринчи ўрнини эгаллаб, япон видеомагнитофони билан мукофотланди.

— Жамоа хўжалиги бошқарувининг ранси голибида мукофотни топшишар экан шундай деди:

— Мен кишлоғимиз гўзалига арзимас совиҳаси топширишдан бенишга бахтиёрман. Бугунги гўзалилар кўрикнига халқимизни жаҳон маданияти сари яна бир дадил қадам ташлаши десам муболага бўйиб ўтиди. Айниска, кўрикнига кайфиятни сўрдиганда ўндан сўрилди.

— Бу киши умуман бўлмайди. Нега деганда эрталаблари одамлардан ҳол-аҳвол сўйрамайди. Кайфиятни сўриштирамайди.

— Еркин ҲАСАН ўғли

ТАРИХИЙ УСУЛ

Муҳандис Оқиловни бошқарма бошлири ҳузурига ҷаҳиригиришиди.

Еш йигиттани кўрган бошлиқ унинг саломига ҳам эътибор қилимай:

— Бўйим бошлиғингиз билан нета чиқишшомайпиз? — деб писанди кидди.

— Менини билан атадан ташниламагани учун...

— Хизмат вазифангизда нима иш қилишингиз кераклиги кўрасатларни?

— Абдатта, лекин у ишни бажариш учун ярим соат кириш.

— Ишигизни ярим соатда бажариб, марҳамат, қолган вақт ўз устингизда ишланг.

— Шуадай қилдим.

— Ҳўш?

— Бўйимда иш олиб бораётган олти кишишингиз ишини бир киши бемалол бажариши мумкинлигини аниқладим.

— Қисқартиришина тақлид этмоқчиносиз?

— Надаётат бизнинг бўлимдид.

— Ҳўш?

— Ҳисобонада ўн иккита хотин-қиз эртадан кечгачча асосан лаъжаллаб ўтиришади. Уларга бир йилда 200 минг сўмдан зиёд маош тўланаркан. Шунча маблағнинг ёзарига электрон-ҳисобланади машинаси сотиб олинса, уша иш иккита чут ташловчини битта яхши мутахассисга алмаштириш мумкин бўлади.

— Яна қандай тақлифларингиз бор?

— Янамни, яна масалан сизнинг ишигизни олсан...

— Тушунарли. Таклифларингизни ўрганиб чиқсанмиз. Қисқартиришини сизларнинг бўлиминингиздан бошлиқ...

— Еш ва ишга янида қабул қилинганингиз учун иш жойингиз тақлифирлиди. Хайр.

Хуршид НУРУЛЛАЕВ

СОАТ НЕЧА БЎЛДИ?

Агар бирор киши сизга яхшимисиз, деса, мен янги туғли сотиг олдим, ёки кечи хотинни пиширган палов мазалин бўлмидемайсан.

Сизни «ахамоқи бу» дейнишлар аниқ. Лекин менини баъзи бирорларга қўлтаришни муроҳаётимга шу таҳтил жавоби олганинг рост.

Айтайлик, қўлтаришда соатнинг йўқ. Эрталаб кўлтаришга тақиши ёзидан чиқсан. Ёки дейлик, ҳеч қаҷон соатнинг бўлмаган. Пулни соат неча бўлганингни бўлмоқчиносиз.

Лекин соатнинг йўқидан ёзидан чиқсан. Ёки дейлик, ҳеч қаҷон соатнинг бўлмаган. Пулни соат неча бўлганингни бўлмоқчиносиз.

Ана энди айтинг-чи, соат неча бўлди дейиш ёмон гапли. Абдатта, йўқ. Бўлмаса, нега вақтни айтмай одамни сўкишаркин-а?

Хуршид НУРУЛЛАЕВ

АРМАН РАДИОСИ ЖАВОБ БЕРАДИ

— Арманистонда апельсин ва лимон ўсадими?

— Йўқ. Арманистонда фақат нархаво усали.

— Нима учун докторлик диссертацияларни номзодлик диссертацияларидан ёмон ёзлади?

— Чунки докторлик диссертацияларни номзодлик диссертацияларни эса докторлар томонидан

БЎРИ БИЛАН ҚЎЗИЧОҚ

Эр айланар бўрига, хотин эса қўзига. Бир-биридан хунокроқ йўқ бир-бирини қўзига.

Қайнатса эса ҳайрон:

Пичирлайди, титрайди:

— Иисоф берсиг ўзига...

Иисоф берсиг ўзига...

Эр пишиқлар, ёш қоплар

Келинчаклини қўзини.

Ота энди ортича

сезар бунда ўзини.

Қоқсунг тавдасини

хонадан обектарни,

бир уйга ҳамаб кетар

бўри билан қўзини:

— Иисоф берсиг ўзига...

ОЛЛОЕР

БЕЗИЛАДИ

— Аёл эркакни миллионер қилиши мумкинми?

— Мумкин. Агар эркак миллиондер бўлса...

— Саводсиз одамлар бошлиқ бўлиши мумкинми?

— Мумкин эмас. Аммо бошлиқ бўлиб ишламайдо.

Б. БОБОЕРОВ таржимаси

Операни биринчи бор тошина қилаётган қизча отанинг қулогига шивирлади:

— Бу жаноб нима учун аванни хонимга жаҳл қилияти?

— Қайси жаноб?

— Ҳава авани, таёвча ўқтадаётган...

— Жим бўл, у дирижер, ҳеч кимга таёвча ўқтадаётгани йўз.

— Унда нимага у хоним киқирилти?

Театрда бир эркак олдинги қаторда ўтирган аёлнинг қулогига шивирлади:

— Кенирасид, паттага 20 форинт тўлаганман, саҳна ўрнига эса фасат сизнинг шўлиянгизни кўрлапман.

— Аёл унга ўтирилиб, кескин оҳангда шундай деди:

— Ахборотнинг учун, менинг шўлиянам олти юз форинт турди.

Т. ВОИМИРОВ тўплаган

Бош мұхаррир: Аҳмаджон МЕЛИБОЕВ

Таҳри